

Alicja Zakrzewska-Półtorak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA I POLITYKA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

Streszczenie: W artykule omówiono politykę rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim. Oceniono także atrakcyjność turystyczną regionu oraz jego stolicy – Wrocławia w porównaniu z województwami: małopolskim i wielkopolskim i ich stolicami. Zwrócono uwagę, iż stosunkowo obiektywnym wyznacznikiem atrakcyjności regionu jest zainteresowanie zgłaszane przez podmioty spoza regionu.

Regiony i miasta stosunkowo atrakcyjne pod względem turystycznym osiągają z tego tytułu wiele korzyści. Dla województwa dolnośląskiego szczególnie istotne jest, że wpływy z turystyki, ze względu na peryferyjne położenie obszarów atrakcyjnych turystycznie (szczególnie w Kotlinie Kłodzkiej i Kotlinie Jeleniogórskiej), mogą skutecznie łagodzić dysproporcje rozwojowe, które pogłębia np. lokalizacja bezpośrednich inwestycji zagranicznych w innych częściach regionu.

1. Wstęp

W opracowaniu omówiono politykę rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim, jednocześnie oceniając atrakcyjność turystyczną regionu i jego stolicy w porównaniu z wybranymi województwami, szczególnie województwem małopolskim i wielkopolskim. Szeroko rozumianą atrakcyjność regionu należy analizować przede wszystkim przez pryzmat zainteresowania obszarem przez podmioty lub jednostki spoza regionu. Stąd stosunkowo dobrze poziom atrakcyjności inwestycyjnej województwa odzwierciedla zainteresowanie inwestowaniem na jego terenie wykazywane przez podmioty zewnętrzne, przede wszystkim – przez inwestorów zagranicznych. Drugim ważnym aspektem jest atrakcyjność turystyczna, mierzona wskaźnikami dotyczącymi turystyki przyjazdowej. Liczba turystów odwiedzających region (zwłaszcza gości zagranicznych), czas pobytu, suma wydanych przez nich pieniędzy itp. świadczą o atrakcyjności turystycznej regionu i przekładają się zazwyczaj na wzrost dochodów osiągniętych przez podmioty prywatne i publiczne zlokalizowane na jego obszarze.

Co istotne, w województwie dolnośląskim atrakcyjność turystyczna i inwestycyjna mają w wielu wypadkach charakter komplementarny pod względem przestrzennym. Tym samym tego typu działalności mogą przyczyniać się wspólnie do łagodzenia dysproporcji rozwojowych wewnątrz regionu. Analizę rozpoczęto od ogólnej charakterystyki pozycji województwa dolnośląskiego na tle Polski i jej wybranych regionów. Regiony zostały wybrane przez pryzmat porównywalnej kondycji i potencjału społeczno-gospodarczego. Następnie omówiono walory turystyczne i miejsce turystyki w polityce regionalnej Dolnego Śląska. Na koniec przedstawiono wybrane parametry charakteryzujące rozwój turystyki w regionie na tle wybranych województw.

2. Pozycja społeczno-ekonomiczna województwa dolnośląskiego – ogólny zarys

Województwo dolnośląskie według wielu rankingów jest w czołówce pod względem atrakcyjności w Polsce. W tabeli 1 przedstawiono jego pozycję według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w latach 2000-2005; jako 100 przyjęto średnią dla 27 państw członkowskich Unii Europejskiej. Wartość tego wskaźnika odzwierciedla relatywną siłę nabywczą mieszkańców Dolnego Śląska, co ma duże znaczenie dla inwestorów zagranicznych poszukujących rynków zbytu dla swoich produktów oraz świadczy do pewnego stopnia o średnim poziomie życia.

Tabela 1. Produkt krajowy brutto w województwie dolnośląskim na tle wybranych województw w latach 2000-2005 według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w PPS (Unia Europejska 27 = 100)

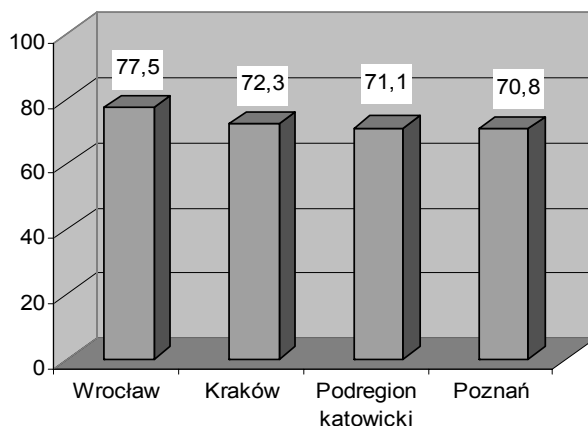
Województwo	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dolnośląskie	50,3	48,3	50,0	50,2	51,6	53,0
Małopolskie	42,1	40,1	41,4	42,1	43,3	43,7
Śląskie	52,1	51,2	52,7	53,4	57,0	55,3
Wielkopolskie	51,5	50,6	50,2	51,3	54,5	54,8
Polska	48,4	47,7	48,4	49,0	50,7	51,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu, za: [*Produkt krajowy brutto...* 2008, s. 26].

W latach 2000-2005 województwo osiągało w tym zakresie wyniki lepsze niż średnia dla Polski. Wartość ta oscylowała w granicach od ponad 48 w 2001 r. do 53 w 2005 r. (gdzie średnia dla 27 państw wynosiła 100). Z kolei lepsze wyniki osiągały wśród polskich regionów województwa: śląskie i wielkopolskie, przy czym pozycja województwa śląskiego w 2005 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym pogorszyła się, natomiast województwo wielkopolskie w 2005 r. w porównaniu z 2004 r. notowało wolniejszy wzrost niż województwo dolnośląskie. Zdecydowanie w czołówce znajdowało się województwo mazowieckie, które osiągało w analizowanym okresie wartości od 73 w 2000 r. do ponad 81 w 2005 r.;

jednakże ze względu na swą specyfikę (wynikającą przede wszystkim z pełnienia przez Warszawę funkcji stolicy kraju – wytwarzała ponad 62% produktu brutto wytworzonego w regionie) nie jest ono przedmiotem bezpośrednich porównań.

Stosunkowo wysoki udział w tworzeniu produktu regionalnego brutto w województwie dolnośląskim miała stolica regionu – Wrocław (ok. 30%, wraz z podregionem wrocławskim – ponad 41%). Udział ten świadczył o umiarkowanie silnej polaryzacji przestrzeni społeczno-gospodarczej regionu, objawiającej się np. dysproporcjami w zakresie rozmieszczenia czynników wytwórczych tworzących produkt regionalny. Należy również podkreślić, że Wrocław w porównaniu z rokiem wcześniejszym odnotował najszybszy przyrost produktu krajowego brutto wśród stolic analizowanych regionów¹ – o ponad 12%. Wrocław wyróżniał się także na tle pozostałych analizowanych stolic regionów wysokim udziałem sektora usług w tworzeniu wartości dodanej. Wyniósł on w 2006 r. ok. 77,5% i był wyższy o ponad 5 pkt proc. w porównaniu z Krakowem oraz o ponad 6 pkt proc. w porównaniu z podregionem katowickim i Poznaniem (por. rys. 1)².

Rys. 1. Udział usług w tworzeniu wartości dodanej w stolicach wybranych województw w 2006 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu, za: [*Produkt krajowy brutto...* 2008, s. 102].

Dominacja usług może być przesłanką relatywnie wysokiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Wrocławia, pełniącego funkcję centrum jednego z najważniejszych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego regionów w Polsce. Przemysł był często lokowany lub relokowany w gminach i powiatach otaczających stolicę województwa, przede wszystkim w obrębie Wrocławskiego Obszaru

¹ Dla województwa śląskiego analizowano cały podregion katowicki.

² Na podstawie danych Eurostatu i GUS.

Metropolitalnego. Przenoszenie funkcji przemysłowych poza centrum miasta świadczy również o postępującej metropolizacji stolicy regionu.

Województwo dolnośląskie jako obszar o relatywnie wysokim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego jest atrakcyjne dla podmiotów zewnętrznych, czego przejawem są m.in. bezpośrednie inwestycje zagraniczne (zob. np. [Zakrzewska-Półtorak 2007, s. 211-220; 2008, s. 113-122]) czy przyjazdy turystów, w tym turystów zagranicznych. Poniżej scharakteryzowano pokrótce ofertę turystyczną województwa.

3. Walory turystyczne w województwie dolnośląskim

Według Światowej Organizacji Turystycznej turystyka to „ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem” [*Terminologia...* 1995, s. 5]. Znaczenie turystyki jako gałęzi gospodarki w wielu krajach i regionach jest znaczne i stale wzrasta. Dotyczy to m.in. Europy. Warto przytoczyć, iż zgodnie z danymi wskazanej powyżej organizacji w 2007 r. udział naszego kontynentu w przyjazdach turystów w skali światowej wynosił ponad 53%, w odniesieniu do dochodów z turystyki przyjazdowej wynosił on również ponad 50%.

Polska, mimo licznych atrakcji turystycznych, nie jest zaliczana do krajów o dużym znaczeniu turystycznym w skali Europy. Wśród polskich regionów stosunkowo dużym zainteresowaniem turystów cieszą się: Małopolska, Mazowsze, Dolny Śląsk oraz Pomorze. W przypadku województwa dolnośląskiego dotyczy to szczególnie Wrocławia oraz południowych obszarów w paśmie górskim i podgórskim, okolic Kotliny Jeleniogórskiej i Kotliny Kłodzkiej. Region jest jednym z najważniejszych pod względem lokalizacji zabytków (zespołów urbanistycznych, zespołów architektonicznych oraz pojedynczych obiektów). Są to przede wszystkim: kościoły, kaplice, klasztory, zamki, pałace, dwory, ratusze, kamienice, jak również budowle techniczne i przemysłowe. Występują również liczne zabytki archeologiczne (kurhany, cmentarzyska, ścieżki i stanowiska archeologiczne), miejsca pielgrzymkowe (w regionie jest ich siedem, najważniejsze to: Wambierzyce, Bardo i Trzebnica), pola bitew (m.in. Głogów, Legnickie Pole, Niemcza) oraz miejsca martyrologii (Kolce, Kłodzko, Rogoźnica, Srebrna Góra i Walim). W samym Wrocławiu główne zabytki to przede wszystkim: Rynek, Ostrów Tumski z Katedrą, Hala Stulecia oraz Panorama Raclawicka.

W całym województwie turyści mają możliwość zwiedzania ponad 40 muzeów. Ponadto licznych turystów przyciągają cykliczne imprezy organizowane w regionie, takie jak: Międzynarodowy Festiwal „Wratlavia Cantans” (Wrocław), Festiwal „Wrocław Non Stop” (Wrocław), Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Era Nowe Horyzonty” (Wrocław), Przegląd Piosenki Aktorskiej (Wrocław), Ogólnopolski Festiwal Piosenki Studenckiej „Łykend” (Wrocław), Międzynarodowy Fe-

stiwali „Jazz nad Odrą” (Wrocław), Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej (Wrocław), Międzynarodowy Festiwal Chopinowski (Duszniki Zdrój), Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski (Kudowa Zdrój), a także imprezy sportowe, m.in.: Bieg Piastów czy Tour de Pologne.

Warto podkreślić, że na terenie województwa znajdują się również obszary chronione: Karkonoski Park Narodowy, Park Narodowy Gór Stołowych, 12 parków krajobrazowych, blisko 20 obszarów chronionego krajobrazu oraz ponad 60 rezerwatów przyrody. Na Dolnym Śląsku mieści się blisko ¼ liczby uzdrowisk statutowych zarejestrowanych w kraju (11 placówek).

Poniżej wskazano, dla porównania, główne atrakcje Małopolski i Wielkopolski. Do Krakowa i województwa małopolskiego turystów przyciągają przede wszystkim takie zabytki i miejsca, jak: Zamek Królewski na Wawelu, Kościół Mariacki, Rynek i Sukiennice, Barbakan, Dzielnica Kazimierz, zamki, m.in. w: Pieskowej Skale, Dobroczycach, Niedzicy, Wiśniczu, Suchej Beskidzkiej, Niepołomicach, ruiny zamku w Czorsztynie i Ojcowie, Kopalnia Soli w Wieliczce, Obóz Koncentracyjny Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, miejsce urodzenia papieża Jana Pawła II – Wadowice, Szlak Orlich Gniazd i Warowni Jurajskich, masywy górskie: Tatry, Beskidy i Gorce, Ojcowski Park Narodowy, Babiogórski Park Narodowy. Ponadto region słynie z imprez, takich jak: Lajkonik, Emaus, Festiwal Kultury Żydowskiej, Festiwal Pierogów, Międzynarodowy Festiwal Zupy, Międzynarodowy Festiwal Starzy i Młodzi, czyli Jazz w Krakowie, Festiwal Sacrum Profanum, Krakowska Jesień Jazzowa i in. Te atrakcje powodują, że województwo jest najchętniej odwiedzane w Polsce przez turystów krajowych i zagranicznych.

Nieco mniej atrakcyjne pod względem turystyki jest województwo wielkopolskie. Główne zabytki w tym regionie to: Katedra w Poznaniu, Koziolki Poznańskie, Jezioro Maltańskie w Poznaniu, zamki w Kórniku i Gołuchowie, pałace w Kaliszu i Śmiełowie, dwór szlachecki w Koszutach. Natomiast wśród imprez należy wymienić przede wszystkim: Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Malta”, Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy i Lutniczy im. Henryka Wieniawskiego, Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej „Poznańska Wiosna Muzyczna”, Jarmark Świętojański, Mistrzostwa Świata w Kęglarstwie Klasycznym, Polish Open w tenisie ziemnym, Biennale Tańca Współczesnego, Międzynarodowe Prezentacje Form Tanecznych (Kalisz), Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny (Piła). Turyści przybywają również na targi poznańskie oraz innego typu zakrojone na szeroką skalę spotkania, jak np. organizowane w 2008 r. międzynarodowe sympozjum na temat zmian klimatycznych.

4. Turystyka w polityce regionalnej na Dolnym Śląsku

Zasadniczy dokument określający stan i kierunki rozwoju dziedziny, jaką jest turystyka, to Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego. W opra-

cowaniu tym zapisano, iż do atrakcyjności turystycznej regionu przyczynia się w znacznym stopniu jego położenie „na styku trzech państw, w zakresie wpływów dużych miast rangi europejskiej (Berlin, Drezno, Praga) oraz powiązań z ważnymi korytarzami infrastruktury o znaczeniu międzynarodowym [*Program Rozwoju Turystyki...* 2005, s. 11]”. Tym samym zauważa się walory wynikające z usytuowania regionu, a co za tym idzie – wielonarodowości i wielokulturowości oraz jego dostępności komunikacyjnej. Na podkreślenie zasługują również wymienione powyżej atuty związane z ukształtowaniem terenu, walorami środowiska przyrodniczego oraz zasobami kulturowymi i historycznymi.

W programie wizję strategiczną rozwoju turystyki określono następująco: „Województwo dolnośląskie jako region turystyczny o bogatych, różnorodnych walorach kulturowych i naturalnych zapewnia wypoczynek szerokiej grupie turystów zagranicznych i krajowych oraz mieszkańcom regionu. Buduje potencjał gospodarczy w oparciu o turystykę, która stanowi atrakcyjne źródło dochodów, zapewnia miejsca pracy i angażuje ludzi.

Rozwój turystyki odbywa się w poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju w oparciu o krajowe i międzynarodowe trendy, regionalne uwarunkowania środowiska przyrodniczego i dziedzictwo kulturowe. Jest miejscem otwartym na różnorodne formy aktywności, którego potencjałem i wyróżnikiem jest zróżnicowanie kulturowe i turystyczne” [*Program Rozwoju Turystyki...* 2005, s. 163].

Do urzeczywistnienia tak sformułowanej wizji przybliżyć ma osiągnięcie celów strategicznych, takich jak [*Program Rozwoju Turystyki...* 2005, s. 163]:

1. Zrównoważony rozwój turystyki na obszarze województwa dolnośląskiego przez aktywizowanie obszarów w niewielkim stopniu zagospodarowanych i wykorzystywanych turystycznie.

2. Optymalne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego regionu.

3. Podnoszenie jakości i konkurencyjności oferty turystycznej regionu przez markowe produkty oraz rozbudowę markowej infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.

4. Integracja głównych form turystyki na poziomie lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.

5. Kształtowanie przestrzeni turystycznej regionu zgodnie z naturalną pojemnością recepcyjną i chłonnością terenów oraz w poszanowaniu środowiska naturalnego.

6. Wzmocnienie wizerunku regionu jako obszaru atrakcyjnego turystycznie dla turystów krajowych i zagranicznych przez spójną ponadlokalną politykę marketingową.

Problematyka i znaczenie rozwoju turystyki w województwie zauważane są również w innych ważnych dokumentach o zasięgu regionalnym. Są to przede wszystkim: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku, Dolnośląska Strategia Innowacji oraz Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. W strategii rozwoju regionu podkreśla się,

iż konieczne jest wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego regionu (por. [*Strategia Rozwoju Województwa...* 2005, s. 7, 46]). Tego typu cele mieszczą się w sferze gospodarczej strategii: zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska, oraz w sferze przestrzennej, mającej na celu zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integrację z europejskimi obszarami wzrostu. Istotne jest również zwrócenie uwagi na konieczność rewitalizacji funkcji uzdrowiskowej w regionie. Wskazane powyżej cele znajdują swoje bezpośrednie przełożenie w programie operacyjnym dla regionu na lata 2007-2013 (priorytet 1: wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, priorytet 6: wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska). Ponadto dla podniesienia atrakcyjności turystycznej małych i średnich miast w regionie ważny jest ostatni priorytet programu regionalnego, dotyczący odnowy zdegradowanych obszarów miejskich (zob. [*Regionalny Program...* 2007]). Z kolei w strategii innowacji dla regionu podkreśla się, że branża turystyczna, chociaż stosunkowo dobrze rozwinięta, wymaga innowacji, aby mogła być konkurencyjna co najmniej w wymiarach krajowym i europejskim [*Dolnośląska Strategia...* 2005, s. 28].

Jedną z funkcji, decydującą o stopniu metropolizacji, jest dostępność komunikacyjna (mierzona czasem przejazdu do danego obszaru komunikacją lotniczą, drogową i kolejową). Pomimo korzystnego położenia geograficznego regionu problemem jest niewystarczająca dostępność komunikacyjna wewnątrz regionu, w tym Wrocławia, oraz jego niedostateczne skomunikowanie z innymi regionami. W programie rozwoju turystyki diagnozuje się, iż bariery tego typu wynikają przede wszystkim z [*Program Rozwoju Turystyki...* 2005, s. 165]:

- braku wystarczającej sieci autostrad i dróg ekspresowych,
- złego stanu technicznego znacznej części nawierzchni dróg,
- występowania licznych fragmentów dróg nienormatywnych,
- niewystarczającej oraz wymagającej modernizacji sieci kolejowej,
- niewystarczającej liczby tanich połączeń lotniczych.

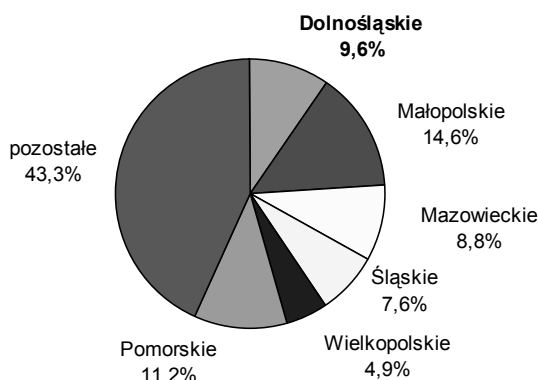
W odniesieniu do infrastruktury transportowej, przekładającej się w znacznym stopniu na dostępność komunikacyjną, planowane są liczne inwestycje i udogodnienia mające zwiększyć spójność przestrzenną w ujęciu wewnątrzregionalnym i ponadregionalnym, w tym europejskim i światowym. Służą temu m.in. inwestycje w zakresie rozbudowy Portu Lotniczego Wrocław, przebudowy, rozbudowy i modernizacji licznych szlaków drogowych i kolejowych, jak również uruchomienia Wrocławskiej Kolei Aglomeracyjnej (zob. [*Plan Zagospodarowania...* 2002; *Program Rozwoju Infrastruktury...* 2006; *Studium uwarunkowań i kierunków...* 2006; *Polityka Transportowa...* 1999]).

Dzięki poprawie jakości świadczonych usług region i jego stolica powinny być częściej wybierane jako miejsce pobytów turystycznych. Dotyczy to m.in. turystyki biznesowej, której dynamiczny rozwój byłby korzystny dla gospodarki regionu.

5. Turystyka na Dolnym Śląsku

Według danych na dzień 31 lipca 2007 r. województwo dolnośląskie zajmowało czwarte miejsce w kraju pod względem liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania. Na Dolnym Śląsku było ich 720, natomiast w województwach najważniejszych odpowiednio: w zachodniopomorskim 848, w małopolskim 843 i w pomorskim 807. Zdecydowanie mniej obiektów przypadało na województwo wielkopolskie (508). Pod względem miejsc noclegowych w tego typu obiektach województwo dolnośląskie również zajmowało czwartą pozycję (blisko 47 tys. miejsc). Podobnie jak w poprzedniej kategorii wyprzedzały je województwa: zachodniopomorskie (ok. 109 tys.), pomorskie (ok. 86 tys.) i małopolskie (ponad 64 tys.)³.

Według danych GUS-u na koniec 2007 r. województwo dolnośląskie zajmowało trzecią pozycję w kraju pod względem udzielonych noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania (rys. 2). Więcej noclegów udzielono w województwach: małopolskim i pomorskim. Jednocześnie dystans dzielący Dolny Śląsk od Małopolski był znaczny i wynosił aż 5 pkt proc.

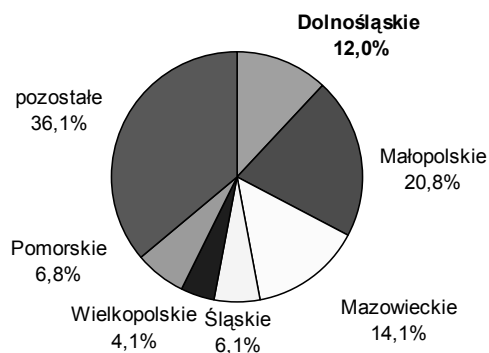

Rys. 2. Udzielone noclegi w obiektach zbiorowego zakwaterowania według województw (stan w dniu 31 grudnia 2007 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [*Turystyka w 2007 r. ...*, s. 22].

Tę samą pozycję zajmował Dolny Śląsk w odniesieniu do noclegów udzielonych turystom zagranicznym (rys. 3). Jednak udział regionu był wyższy i wynosił 12%, przy czym dystans między nim a Małopolską wzrósł do blisko 9 pkt proc. Drugim województwem, które wyprzedzało województwo dolnośląskie, było tym razem mazowieckie, dominował udział Warszawy.

³ Na podstawie danych GUS-u.

Rys. 3. Udzielone noclegi w obiektach zbiorowego zakwaterowania turystom zagranicznym według województw (stan w dniu 31 grudnia 2007 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [*Turystyka w 2007 r. ...*, s. 22].

Wrocław zajmował trzecie miejsce w kraju pod względem liczby pokoiów wynajętych turystom w 2007 r. (blisko 652 tys.). Wyprzedzały go jedynie: Warszawa (prawie 2200 tys.) i Kraków (blisko 1400 tys.). Biorąc pod uwagę wyłącznie turystów zagranicznych, należy stwierdzić, że wynajęli oni w 2007 r. we Wrocławiu ok. 194 tys. pokoiów. Dla porównania w Warszawie ponad 1080 tys., w Krakowie – ponad 900 tys. i blisko 316 tys. w Poznaniu⁴. Różnica między Wrocławiem a Warszawą, Krakowem czy nawet Poznaniem była dość znaczna. Województwo dolnośląskie w porównaniu z województwami mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim wykazywało się relatywnie wyższą atrakcyjnością turystyczną jako całość niż jego stolica w porównaniu z pozostałymi stolicami.

Województwo dolnośląskie pod względem pobytu turystów, w tym cudzoziemców, wyprzedzało województwa wielkopolskie, pomorskie czy śląskie. Jednak dystans dzielący je od Małopolski i Mazowsza pozostawał znaczny. Szczególnie dużo niższy udział miała stolica regionu jako miejsce pobytu turystów w strukturze regionu. Z jednej strony należy ocenić pozytywnie zainteresowanie pozostałymi obszarami województwa dolnośląskiego, co może zmniejszyć dysproporcje w rozwoju i w dochodach między nimi a centrum regionu, z drugiej zaś – należy podjąć działania zmierzające do uatrakcyjnienia Wrocławia jako miejsca turystycznego.

Może temu służyć m.in. nacisk na rozwój turystyki biznesowej, z której przychody są zazwyczaj wyższe niż w przypadku innych form turystyki. W programie rozwoju turystyki proponuje się następujące działania w tym zakresie [*Program Rozwoju Turystyki... 2005*, s. 202-203]:

⁴ Na podstawie danych GUS-u.

- promocję i wsparcie stworzenia centrum kongresowo-wystawienniczego we Wrocławiu, zdolnego obsłużyć największe imprezy międzynarodowe;
- promocję i wsparcie realizacji wyspecjalizowanych ośrodków konferencyjnych w miejscowościach atrakcyjnych turystycznie;
- wspieranie i promocję województwa jako atrakcyjnego miejsca dla organizacji kongresów konferencji, targów, sympozjów itp. mające na celu wzrost rangi i prestiżu Dolnego Śląska w kraju i za granicą; proponowane hasło to: „Dolny Śląsk łączy Polskę z Europą”;
- stworzenie komórki odpowiedzialnej za pozyskiwanie organizacji prestiżowych wydarzeń oraz koordynację imprez odbywających się w regionie;
- wsparcie procesów modernizacji i wyposażania sal konferencyjnych w kurortach i zabytkach;
- modernizację i budowę obiektów konferencyjno-szkoleniowych w uzdrowiskach;
- promocję i wsparcie inwestycji mających na celu przystosowanie zabytków historycznych i kulturowych do odgrywania roli ośrodków konferencyjnych i szkoleniowych;
- wzbogacanie oferty turystyki biznesowej – promowanie i wspieranie inicjatyw wspomagających ofertę turystyki biznesowej; tworzenie atrakcji stanowiących uzupełnienie oferty.

Sz szczególnie wartościowe wydają się działania związane z modernizacją i przystosowaniem do celów konferencyjno-szkoleniowych obiektów uzdrowiskowych oraz zabytków, a także koordynacja działań promocyjnych na poziomie województwa.

6. Podsumowanie

Długookresowe prognozy rozwoju dla Wrocławia i Dolnego Śląska są pozytywne. Dotyczy to szczególnie udziału w tworzeniu produktu krajowego brutto, napływu nowych oraz rozwoju istniejących inwestycji zagranicznych, atrakcyjności dla turystów oraz wzrostu wynagrodzeń i innych dochodów osiąganych przez mieszkańców regionu. Jednakże istnieją pewne bariery, które mogą spowalniać tempo rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego w przyszłości. Należy do nich zaliczyć: malejącą liczbę ludności, relatywnie niski poziom bezpieczeństwa publicznego (szczególnie w dużych miastach), zanieczyszczenie środowiska oraz niski poziom mobilności zawodowej i przestrzennej ludności wewnątrz województwa.

Założenia polityki rozwoju turystyki w województwie dolnośląskim uwzględniają konieczność przełamywania istotnych barier i jednocześnie wyznaczają właściwe kierunki rozwoju tej gałęzi gospodarki. Ważne jest sprawne przełożenie tych założeń na działania o charakterze operacyjnym tak, aby wykorzystać potencjał turystyczny regionu oraz pozyskać środki finansowe zewnętrzne dostępne na ten cel, w tym współfinansowanie projektów z funduszy Unii Europejskiej.

Warto podkreślić, iż regiony i miasta o relatywnie wysokim poziomie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej czerpią z tego tytułu wiele korzyści. Wpływy z

turystyki w województwie dolnośląskim, ze względu na peryferyjne położenie obszarów atrakcyjnych turystycznie (szczególnie w Kotlinie Kłodzkiej i Kotlinie Jeleniogórskiej), mogą skutecznie łagodzić dysproporcje rozwojowe pogłębiające się m.in. wskutek decyzji o lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Z drugiej strony należy pamiętać, iż zależność od zewnętrznych źródeł finansowania (m.in. wpływów z przyjazdowej turystyki międzyregionalnej i międzynarodowej) wiąże się z silnym zagrożeniem dotyczącym potencjalnych wahań wielkości przychodów, wzrastającym w sytuacji załamania gospodarczego. Branża turystyczna, zwłaszcza turystyka międzynarodowa, charakteryzuje się wysoką wrażliwością na zmiany koniunkturalne.

Literatura

- Dolnośląska Strategia Innowacji*, Wrocław, marzec 2005.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, oprac. T. Polański i in., przy współpracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 r.
- Polityka Transportowa Wrocławia*, załącznik do Uchwały Rady Miejskiej Wrocławia nr XII/396/99 RMW z dnia 23 września 1999 r.
- Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne w 2006 r.*, Rok XII, GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2008.
- Program Rozwoju Infrastruktury Transportowej i Komunikacji dla Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, sierpień 2006.
- Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2005.
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2007.
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku*, załącznik do Uchwały nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2005 r., Wrocław, listopad 2005.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia*, Prezydent Wrocławia dr R. Dutkiewicz, Biuro Rozwoju Wrocławia, Wrocław 2006, załącznik nr 1 do uchwały nr LIV/3249/06 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 6 lipca 2006 r.
- Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO, ONZ-WTO, UKFiT*, Warszawa 1995.
- Turystyka w 2007 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych, www.stat.gov.pl.
- Zakrzewska-Półtorak A., *Benefits of Foreign Direct Investment to Poland as the Host Economy with Special Consideration Given to Diffusion of Innovation in the Light of Selected Theories*, [w:] *Finance in Spatial Economy*, red. S. Korenik, M. Łyszczak, „Studia Regionalia” vol. 21, Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa 2008.
- Zakrzewska-Półtorak A., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne we wrocławskim obszarze metropolitalnym*, [w:] *Problemy rozwoju europejskich regionów w warunkach integracji europejskiej*, red. C. Brzeziński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007.

TOURIST ATTRACTIVENESS AND TOURISM DEVELOPMENT POLICY IN LOWER SILESIA VOIVODESHIP

Summary: This paper discusses tourism development policy in Lower Silesia voivodeship at the same time judging tourist attractiveness of the region and its capital in comparison with chosen regions, in particular with Małopolska and Great Poland voivodeships. Attractiveness of the region is expressed above all by the interest for region by subjects or individuals from outside.

Relatively highly attractive regions and cities draw the number of benefit on this account. For Lower Silesia voivodeship it is especially important that tourist revenues because of peripheral location of areas which are attractive touristically (in particular in Kłodzko Valley and Jelenia Góra Valley), can effectively relieve developmental disproportions deepening among others as a result of the decision on the location of foreign direct investment.